

Кулик Вікторія

к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Розвиток інформаційних технологій, постійне зростання кількості користувачів всесвітньої мережі Інтернет, збільшення частки інтернет-торгівлі та бажання усіх учасників ринку скоротити час на проведення розрахунків, стали передумовами виникнення нових засобів платежу, одним із видів яких є електронні гроші.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють випуск та використання електронних грошей в Україні є Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [1] та Положенні про електронні гроші в Україні № 481 від 04.11.2010 року [2].

Відповідно до зазначеного Закону, електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

У той же час, електронні гроші не є повною мірою повноцінним платіжним засобом в Україні, оскільки чинним законодавством передбачено, що лише гривня є єдиним законним платіжним засобом на території України. Листом Національного банку України № 25-112/6750 від 07.06.2013 р. підтверджено, що електронні гроші не можуть бути прирівняні до статусу гривні, оскільки вони випускаються банками і мають обмеження в поширенні і здійсненні операцій по них серед обмеженого кола осіб. Таким чином, згідно з українським законодавством, електронні гроші мають подвійну природу: з одного боку, вони є засобом платежу, який існує тільки в електронному вигляді, а саме як запис у спеціалізованих електронних системах (але не можуть бути прирівняні до статусу гривні), а з іншого – зобов'язанням емітента, яке має підкріплюватися гривнею.

Також, на законодавчому рівні встановлено, що: випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк; випуск електронних грошей здійснюється шляхом їх надання користувачам або комерційним агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти; банк має право випускати електронні гроші на суму, яка не перевищує суму отриманих ним грошових коштів; банк, що здійснює випуск електронних грошей, зобов'язаний погашати випущені ним електронні гроші на вимогу користувача; порядок здійснення операцій з електронними грошима та максимальна сума електронних грошей на електронному пристрої, що перебуває в розпорядженні користувача, визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України.

Вибір конкретного виду електронних грошей та (або) платіжної системи

залежить від багатьох факторів: чи здійснюються розрахунки в межах однієї країни, чи пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю суб'єкта господарювання; наявність пунктів поповнення рахунків електронних грошей (електронних гаманців) та пунктів обміну умовних одиниць тієї чи іншої платіжної системи; зручність користування, наявність служби підтримки, швидкість реагування розробників системи на виникнення збоїв процедури розрахунків та інші.

Проте, використання електронних грошей як засобу платежу на сучасному етапі розвитку економіки безперечно має більше переваг ніж недоліків.

До переваг використання електронних грошей відносять: високий ступінь анонімності; можливість здійснення міжнародних розрахунків; високий рівень безпеки при здійсненні платежів; моментальність оплати; швидкість отримання даних про рух грошових потоків в електронному вигляді; безвідкличність платежу; скорочення витрат на проведення розрахункових операцій; зручний та цілодобоводоступний сервіс.

До недоліків розрахунків електронними грошима можна віднести недосконале чинне законодавство, згідно із вимогами якого здійснювати розрахунки електронними грошима може обмежена кількість суб'єктів господарювання; сума грошей на електронному гаманці є лімітованою.

Національним банком України передбачено наступний перелік платіжних систем та електронних грошей, що можуть бути використані на території України: «ГлобалМані», «Максі», MasterCard, «MoneXu», HCMEP, Visa, «WebMoney.UA». У той же час, найбільш відомими та задіяними у розрахункових операціях в мережі Інтернет є: Webmoney, RBK Money, Яндекс.Деньги, Інтернет.Деньги, E-Gold, PayPal, LiqPay, Z-Payment, Assist, EasyPay, Moneymail, INO Card, ICQMoney, CyberPlat, E-Port, E-pay, Ukash, Portmone, Fethard, таким чином можна стверджувати, що більшість із найпопулярніших у світі платіжних систем є нелегітимними в Україні.

Погоджуючись із думкою Ю. Янюка, зазначимо, що «велику частину на міжнародному фінансовому ринку займають міжнародні платіжні системи, засновані компаніями-нерезидентами, юрисдикція яких містить ліберальніші регуляторні вимоги, ніж в Україні. З огляду на можливості Інтернету, такі системи можуть досить ефективно функціонувати поза межами юрисдикції України, що створює перешкоди для українських компаній у цьому сегменті та погіршує конкурентні можливості вітчизняних підприємств на міжнародному ринку» [3].

Відповідно до Положення про електронні гроші № 481 від 04.11.2010 року, емітент зобов'язаний визначати суму електронних грошей на електронному пристрої, що перебуває в розпорядженні користувача, з урахуванням таких вимог: сума електронних грошей на електронному пристрої, який не може поповнюватися, не повинна перевищувати 4000 гривень; сума електронних грошей на електронному пристрої, який може поповнюватися, не повинна перевищувати 14000 гривень. Користувачі мають право використовувати електронні гроші для здійснення розрахунків за допомогою електронного пристрою, який поповнюється і перебуває в розпорядженні користувача в сумі до

62 000 гривень протягом календарного року. До розрахунку цієї суми не включаються електронні гроші, погашені на вимогу користувача протягом календарного року.

Недосконалість нормативно-правового регулювання обліку та оподаткування операцій із електронними грошима стосується наступних питань: формування та узагальнення інформації щодо електронних грошей за субрахунками другого порядку та в аналітичному обліку; оподаткування операцій, пов'язаних із використанням електронних грошей, у тому числі суб'єктами господарювання, що є платниками єдиного податку.

Таким чином, в Україні необхідним є усунення неврегульованих питань щодо обігу електронних грошей, доступу до ринку емітентів різних форм власності, проведення розрахунків електронними грошима між фізичними, юридичними особами, державними органами, поширення розрахунків електронними грошима найбільш використовуваних у світі платіжних систем. Обмеження для використання електронних грошей усіма суб'єктами господарювання стримують розвиток електронних платежів, ділової активності суб'єктів ринку, зручності та мобільності ведення бізнесу.

Список використаних джерел

1. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346-III (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
2. Положення про електронні гроші в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481 (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10>.
3. Янюк Ю. Електронні гроші в Україні / Ю. Янюк // Юридична Газета. – 2013. – № 35-36. – С. 32 – 33.

